

Gegevens opvraging

Ordernummer:	O2026-1150271	Datum opzoeking:	6/10/2026
Referentienummer:	Vlasmarkt27-Dendermonde	Zoekdata:	42006D0287/00F000
Perceel:	42006D0287/00F000		

Resultaat opvraging perceel gelegen in Dendermonde afdeling DENDERMONDE 1 AFD, sectie D met perceelnummer 0287/00F000 [42006D0287/00F000]

Informatievraag: Beschermd onroerend erfgoed (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- **Zwartzusterklooster:** (detail zie bijlage)

Legende

Cultuurhistorische landschappen	Monumenten
Archeologische sites	Overgangszones
Stads- en dorpsgezichten	

Informatievraag: Vastgestelde inventaris onroerend erfgoed (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- **Historische stadskern van Dendermonde:** (detail zie bijlage)
- **Zwartzusterklooster:** (detail zie bijlage)

Legende

Landschapsatlas	Archeologische zones
Landschapelijk erfgoed	Bouwkundig erfgoed

Informatievraag: Erfgoedlandschap (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed is niet opgenomen in het erfgoedlandschap

Legende

- Landschapelijk erfgoed

Informatievraag: Unesco werelderfgoed (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed is niet opgenomen in de Unesco Werelderfgoedlijst

Legende

- Bufferzones
- Kernzones

Informatievraag: Gebieden geen archeologie (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- **Gebied 11378:** (detail zie bijlage)

Legende

- Gewestelijk
- Gemeentelijk

Informatievraag: Erfgoed plannen (Met juridische gevolgen)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed heeft geen erfgoed plannen

Legende

- Beheersplannen
- Onroerenderfgoedrichtplannen

Informatievraag: Wetenschappelijke inventaris onroerend erfgoed (Aanvullend overzicht)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- **Historische stadskern van Dendermonde:** Archeologisch (detail zie bijlage)
- **Zwartzusterklooster:** Bouwkundig (detail zie bijlage)

Legende

- Archeologische erfgoed elementen
- Archeologische erfgoed gehelen
- Bouwkundig erfgoed elementen
- Landschappelijk erfgoed elementen
- Landschappelijk erfgoed gehelen

Informatievraag: Archeologienota's (Aanvullend overzicht)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed heeft geen goedgekeurde archeologienota's

Legende

- Archeologienota's

Informatievraag: Eindverslag archeologie (Aanvullend overzicht)

Indicatieve kaartweergave

Resultaat

- Het onroerend goed heeft geen eindverslagen van archeologisch onderzoek

Legende

 Eindverslag archeologie

Welke informatie kan u terugvinden in dit uittreksel?

Beschermd onroerend erfgoed

De minister bevoegd voor onroerend erfgoed kan een goed beschermen als het door de erfgoedwaarden van algemeen belang is. Het moet minimaal in de staat blijven waarin het zich bevond op het moment van de bescherming.

Is het onroerend goed beschermd, dan gelden er verschillende specifieke juridische (per monument, stads- of dorpsgezicht of cultuurhistorisch landschap) gevolgen om het behoud ervan te garanderen. Bovendien kan je beroep doen op verschillende vormen van financiële ondersteuning.

Er zijn vier mogelijke vormen van bescherming: een beschermd monument, een beschermd cultuurhistorisch landschap, een beschermd stads- of dorpsgezicht en een beschermde archeologische site. Binnen elk van deze statuten is het mogelijk om een overgangszone in te stellen. Zo'n zone ondersteunt de erfgoedwaarden van het beschermde goed.

Vastgesteld onroerend erfgoed

De vaststelling van een inventaris is één van de instrumenten die de Vlaamse overheid kan inzetten om onroerend erfgoed te behouden. Hiermee bevestigt de bevoegde minister dat alle erfgoeditems op een vastgestelde lijst erfgoedwaarde bezitten en nog altijd bewaard zijn. Bij een vastgesteld item moet de overheid, eigenaar of beheerder rekening houden met rechtsgevolgen. De rechtsgevolgen zijn minder uitgebreid dan bij een beschermd erfgoed. Bovendien gelden voor alle vastgesteld bouwkundig en landschappelijk erfgoed in Vlaanderen eenzelfde set rechtsgevolgen.

Het onroerenderfgoeddecreet voorziet bevoegdheid voor steden en gemeenten voor het inventariseren van bouwkundig en landschappelijk erfgoed. De Vlaamse overheid inventariseert het archeologisch erfgoed, varend erfgoed en de landschappelijke gehelen (Landschapsatlas).

Erfgoedlandschap

Anders dan bij een bescherming of vaststelling van een onroerend goed verloopt de procedure van een erfgoedlandschap via de regelgeving Ruimtelijke Ordening. Als er voor een gebied een RUP wordt opgemaakt, kan de plannende overheid (gemeente, provincie of Vlaanderen) ervoor kiezen om hier ook een erfgoedlandschap in af te bakenen. Zo kunnen er stedenbouwkundige voorschriften gekoppeld worden aan het erfgoedlandschap waarmee ingezet wordt op erfgoedzorg. Wordt je goed erfgoedlandschap, moet je rekening houden met zorgplicht.

Unesco werelderfgoed

De Werelderfgoedconventie van 1972 betracht cultureel en natuurlijk erfgoed dat van unieke en universele waarde is voor de mensheid, te bewaren en te ontsluiten voor toekomstige generaties. Meer dan 190 lidstaten hebben deze Conventie ondertekend. België is sinds 1996 ook partij bij het Werelderfgoedverdrag. Zowel cultureel als natuurlijk erfgoed, als erfgoed dat daarvan een gecombineerde vorm is, kan voor de Werelderfgoedlijst worden voorgedragen. Vlaanderen telt momenteel zeven beschermingen op de Werelderfgoedlijst: een serie van 13 begijnhoven en van 26 belforten, het atelier Plantin-Moretus, de woning Giuette, de volledige Brugse binnenstad, het Zoniënwoud, de Wortel-Kolonie en begraafplaatsen en herdenkingssites van WO I.

Gebieden geen archeologie

De kaart wordt sinds 2016 periodiek vastgesteld door het agentschap. Op die manier kunnen percelen of gebieden die beantwoorden aan de criteria voor opname op korte termijn op de kaart opgenomen worden. Dit geeft bouwheren, verkavelaars en ontwikkelaars met plannen voor dergelijke percelen de mogelijkheid om vrijgesteld te worden van een archeologisch vooronderzoek, zonder vertraging en bijkomende kosten.

Plannen

Een goedgekeurd beheersplan legt geen actieve verplichtingen op. Het is en blijft een geconcretiseerde beheersvisie voor een erfgoedplaats. Toch heeft het document in zekere mate een 'dwingend' kader waarbinnen je moet blijven: als je werken wil uitvoeren, moeten ze stroken met de beheersdoelstellingen uit het beheersplan. Zijn de beheersdoelstellingen niet meer passend, dan kan je een aanpassing van het beheersplan aanvragen of een nieuw beheersplan opmaken. De geldigheidsduur van een plan is 24 jaar. In bepaalde gevallen heb je een goedgekeurd beheersplan nodig om een erfgoedpremie aan te vragen.

Geïntervieweerd wetenschappelijk onroerend erfgoed

Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft de expliciete opdracht om al het waardevolle onroerend erfgoed in Vlaanderen te inventariseren. Door de jaren heen zijn er meerdere wetenschappelijke inventarissen opgemaakt over bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed.

Geïntervieweerd onroerend erfgoed is opgenomen in een wetenschappelijke inventaris. Zo'n opname heeft geen rechtsgevolgen. Het goed wordt enkel beschreven en gedocumenteerd.

Archeologienota's en nota's

Een bouwheer is in bepaalde gevallen verplicht om een archeologienota toe te voegen aan een vergunningsaanvraag. Hij stelt daarvoor een erkend archeoloog aan om een archeologisch vooronderzoek uit te voeren en een archeologienota op te stellen. Of je verplicht bent een archeologienota toe te voegen aan je vergunningsaanvraag is onder meer afhankelijk van: oppervlakte perceel en bodemingreep, ruimtelijke bestemming van perceel en of het terrein zich situeert in een beschermde archeologische site, in een vastgestelde archeologische zone of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

Eindverslag archeologisch onderzoek

Bij bouw- of verkavelingsprojecten maakt een erkend archeoloog verschillende verslagen op om archeologisch erfgoed te documenteren. De bouwheer moet aangeven of er archeologisch erfgoed op het terrein wordt verwacht en hoe hiermee zal worden omgegaan. Een vooronderzoek resulteert in een archeologienota of een nota bij een uitgesteld vooronderzoek. Als uit het vooronderzoek blijkt dat een archeologische site verder onderzocht moet worden, volgt een opgraving, uitgevoerd door een erkend archeoloog. Binnen twee maanden na het veldwerk maakt de archeoloog een archeologierapport met voorlopige bevindingen, dat aantoont dat het werk op het terrein is voltooid en de bouwwerkzaamheden kunnen beginnen. Het definitieve eindverslag, met alle onderzoeksresultaten, wordt binnen twee jaar na de opgraving bezorgd.

Wetgeving

Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014 (Belgisch Staatsblad 17 oktober 2013 en 15 april 2014). Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Meer info

www.onroenderfgoed.be

Bron vastgoedinfo

Deze opvraging bevat overheidsinformatie verkregen van het Agentschap Onroerend Erfgoed, Koning Albert-II-Laan 19, bus 5, 1210 Brussel en Digitaal Vlaanderen, Havenlaan 88, 1000 Brussel wat betreft het Grootchalig Referentie Bestand Vlaanderen (GRB).

Document gegenereerd op basis van de gegevens ontvangen van het Agentschap Onroerend erfgoed via de ORIS webservices.

CIB vlaanderen vzw - Kortrijksesteenweg 1005 - 9000 Gent
0425.043.508 - support@realsmart.be

Bijlage

Informatieaanvraag Onroerend erfgoed

(Referentienummer: Vlasmarkt27-Dendermonde)

Resultaat opvraging perceel gelegen in Dendermonde afdeling DENDERMONDE 1 AFD, sectie D met perceelnummer 0287/00F000 [42006D0287/00F000]

Beschermd onroerend erfgoed

Beschermd monument: Zwartzusterklooster

beschermd monument

Beknopte karakterisering

Typologies kloosters, landhuizen, tuinpaviljoenen, kapellen
(gebouwen en structuren), kloostertuinen

Stijl

Datering interbellum

**Betrokken
personen**

- Maes, Antonius (Ontwerper)
- Valcke, Henri (Ontwerper)
- Van Assche, Auguste (Ontwerper)

Beschrijving

De bescherming van het zwartzusterklooster als monument omvat de kloostergebouwen, kapel, deel van het voormalig landhuis, de kloostertuin met tuinpaviljoen en retabel.

Waarden

Artistieke waarde, historische waarde, sociaal-culturele waarde

in casu *architectuurhistorische waarde*:

Het beeldbepalend klooster paalt aan de Sint-Pieters- en Paulusabdij en is gelegen in de historische stadskern aan de Vlasmarkt, de vroegere Koornaard, waarvan de driehoekige aanleg mogelijk teruggaat op een Frankische dries. Op deze locatie waren doorheen de eeuwen belangrijke bestuurlijke, handels-, financiële en religieuze instellingen gehuisvest. De zwartzusters, sinds 1491 te Dendermonde actief in de ziekenzorg, vestigden zich in 1828 in het voormalig Gouvernement ter hoogte van het voormalig Prinsenhof, een van de verblijfplaatsen van de heren van Dendermonde. De historische waarde wordt uitgemakt door de lokalisatie van het klooster in de stadskern alsook omwille van het feit dat de orde reeds meer dan 500 jaar een wezenlijk onderdeel van de Dendermondse bevolking uitmaakte.

De tijdens de Eerste Wereldoorlog verwoeste kloostergebouwen werden naar ontwerp van de gerenommeerde architect Henri Valcke uit 1920 in een voor Dendermonde kenmerkende neotraditionele stijl heropgebouwd. Dit gaaf behouden eenvormige complex is een representatief voorbeeld van een traditionele kloosteropbouw van vier vleugels rondom een binnenkoer gedeeld door de kloosterkapel in neogotische stijl en is qua opbouw, ritmering, materiaalgebruik en vormgeving geïnspireerd op de vooroorlogse toestand. De vleugels zijn opgebouwd volgens een klassiek principe waarbij circulatiegangen aan de binnenkoer palen én de semi-publieke ruimtes zoals de ontvangst-, conferentiezaal, bureau van moeder overste en dergelijke in de straatvleugel zijn ondergebracht. De centrale inkom verleent zowel toegang tot het klooster als tot de in de as gelegen kloosterkapel. Niettegenstaande de aankleding van de kapel onder invloed van het tweede Vaticaanse concilie versoerd werd, is de gebedsruimte kenmerkend voor een neogotische kloosterkapel. Waardevolle interieurelementen bleven behouden zoals onder meer de polychromie en het houtwerk in het hoogkoor, biechtstoel, glasramen, ijzeren radiatorafsluitingen naar ontwerp van de firma Billaux-Grossé, L. Grossé, I. Blankaert en een 18de-eeuws gepolychromeerd madonnabeeld. Bij de heropbouw van het kloostercomplex werd tevens een gedeelte van het voormalige Landhuis in de 'nieuwbouw' geïncorporeerd. Dit bouwblok in bak- en zandsteen in classicistische stijl klimt in kern minstens op tot de 18de eeuwen gaat terug op één van de refugehuizen van de abdij van Affligem. Het behoort samen met het nabijgelegen tuinpaviljoentje tot de oudste elementen van deze historische site. De eenvoudige ommuurde kloostertuin hoorde als vanouds bij het kloosterdomein en herbergt nog een gepolychromeerd retabel in neogotische stijl in de zuidoostmuur.

Het zwartzusterklooster, met inbegrip van de kloostergebouwen, kapel, deel van voormalig landhuis, kloostertuin met tuinpaviljoen en retabel, is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de:

Is de aanduiding van

- **Vlasmarkt 27-29 (Dendermonde)** In 1914 werd het klooster vernield. De plannen voor een nieuw klooster werden getekend door de Gentse architect Henri Valcke in 1920. De nieuwe kapel in neogotische stijl, onderdeel van het totaalontwerp en in 1923 ingewijd, werd opgetrokken op de binnenkoer van het klooster waardoor deze in twee werd opgedeeld. Het nieuwe kloostercomplex vertoont een vierkant grondplan van vier vleugels rond een binnenkoer die gedeeld werd door de kapel. Voor het ontwerp heeft de architect zich laten beïnvloeden door de oorspronkelijke gebouwen. Het complex in neotraditionele stijl valt op door zijn evenwichtige en geritmeerde opbouw.

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/8074>

Beschermingbesluiten

- [Sint-Pieters- en Paulusabdij van de benedictijnen en zwartzusterklooster - https://id.erfgoed.net/besluiten/4126](https://id.erfgoed.net/besluiten/4126)
Definitieve beschermingsbesluiten

Vastgestelde archeologische zone: Historische stadskern van Dendermonde

vastgestelde archeologische zone

Beknopte karakterisering

Typologies [steden](#), [stadsomwallingen](#)

Datering [middeleeuwen](#), [nieuwe tijd](#)

Beschrijving

De historische stadskern is een immense en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingkern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.

Is de aanduiding van

- **Dendermonde (Dendermonde)** Deze zone omvat de historische stadskern van Dendermonde.

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11883>

Beschermingsbesluiten

- [Historische stadskern Dendermonde - https://id.erfgoed.net/besluiten/5881](https://id.erfgoed.net/besluiten/5881)
Vaststellingsbesluiten

Vastgesteld bouwkundig erfgoed: Zwartzusterklooster

vastgesteld bouwkundig erfgoed

Beknopte karakterisering

Typologies [kloostertuinen](#), [kapellen \(gebouwen en structuren\)](#), [landhuizen](#), [kloosters](#)

Stijl

Datering [interbellum](#), [17de eeuw](#)

Betrokken personen

- [Devreese, Godefroid \(Ontwerper\)](#)
- [Grossé-De Herde, Louis \(Ontwerper\)](#)
- [Horta, Victor \(Ontwerper\)](#)
- [Maes, Antonius \(Ontwerper\)](#)
- [Valcke, Henri \(Ontwerper\)](#)
- [Van Assche, Auguste \(Ontwerper\)](#)

Beschrijving

In 1914 werd het klooster vernield. De plannen voor een nieuw klooster werden getekend door de Gentse architect Henri Valcke in 1920. De nieuwe kapel in neogotische stijl, onderdeel van het totaalontwerp en in 1923 ingewijd, werd opgetrokken op de binnenkoer van het klooster waardoor deze in twee werd opgedeeld. Het nieuwe kloostercomplex vertoont een vierkant grondplan van vier vleugels rond een binnenkoer die gedeeld werd door de kapel. Voor het ontwerp heeft de architect zich laten beïnvloeden door de oorspronkelijke gebouwen. Het complex in neotraditionele stijl valt op door zijn evenwichtige en geritmeerde opbouw.

Waarden

Architecturale waarde

Historische waarde

Is de aanduiding van

- **Vlasmarkt 27-29 (Dendermonde)** In 1914 werd het klooster vernield. De plannen voor een nieuw klooster werden getekend door de Gentse architect Henri Valcke in 1920. De nieuwe kapel in neogotische stijl, onderdeel van het totaalontwerp en in 1923 ingewijd, werd opgetrokken op de binnenkoer van het klooster waardoor deze in twee werd opgedeeld. Het nieuwe kloostercomplex vertoont een vierkant grondplan van vier vleugels rond een binnenkoer die gedeeld werd door de kapel. Voor het ontwerp heeft de architect zich laten beïnvloeden door de oorspronkelijke gebouwen. Het complex in neotraditionele stijl valt op door zijn evenwichtige en geritmeerde opbouw.

Heeft als voorganger

- **Vlasmarkt 27-29 (Dendermonde)** Zwartzusterklooster, met inbegrip van de kloostergebouwen, kapel, deel van voormalig landhuis, tuin met onder meer retabel en tuinpaviljoen. Het klooster annex kapel "Huize Nazareth" van de zwarte zusters is gelegen aan de Vlasmarkt tussen de abdijkerk en het winkelcentrum Oude Vismijn.

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/131045>

Beschermingsbesluiten

- [Besluit tot vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie Oost-Vlaanderen - https://id.erfgoed.net/besluiten/15002](https://id.erfgoed.net/besluiten/15002)
Schrappingsbesluiten Vaststellingsbesluiten

Historische stadskern van Dendermonde

Beknopte karakterisering

Typologies steden, stadsomwallingen

Datering middeleeuwen, nieuwe tijd

Beschrijving

Algemene Beschrijving

Het ontstaan en de historische evolutie van de Oost-Vlaamse stad Dendermonde wordt voor een groot deel bepaald door haar ligging bij twee rivieren, namelijk de Schelde en de Dender. De stad situeert zich in het overgangsgebied tussen de zandstreek in het noorden en de zandleemstreek in het zuiden, maar bevindt zich grotendeels op alluviale bodems van beide rivieren. In de directe omgeving van de historische kern, buiten het alluvium bevinden zich hoofdzakelijk zandleembodems (droge lichte, matig droge, droge en matig natte zandleembodems) en enkele matig droge en matig natte lemige zandbodems die lokaal opduiken. In het alluvium van beide rivieren komen sterk en zeer sterk gleyige kleibodems voor. De historische kern is gelegen in een laag gebied variërend tussen 4,5 m en 7 m TAW. Door de uitgestrekte bebouwde oppervlakte is de oorspronkelijke microtopografie en bodemgesteldheid in de oudste stadskern niet gekend. Op het gewestplan staat de historische kern bijna volledig ingekleurd als woongebied, met enkele kleinere gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut. De oostelijke, zuidelijke en westelijke stadsranden, waar zich relictten van de voormalige bastions en bijhorende waterpartijen situeren zijn als parkgebieden en gebieden voor dagrecreatie ingekleurd.

Archeologische nota

Over het pre-middeleeuwse Dendermonde zijn weinig gegevens gekend. Wel is er een hele reeks eind 19de- en begin 20ste-eeuwse vondsten die aan het licht gekomen zijn bij de indijkings- en baggerwerken van de Schelde en de Dender. Het gaat hierbij voornamelijk om steentijd materiaal en *archaeologica* uit de brons- en ijzertijd. In de periode 1933-1935 werd op de Zwijskekeouter een Merovingisch grafveld onderzocht (late 5de tot vroege 8ste eeuw). Deze site bevindt zich ongeveer 1 km ten westen van de historische stadskern. In de omgeving van deze vindplaats werden eveneens twee Romeinse brandrestengraven aangetroffen (Verlaeck 1999, 41-42).

De oudste verwijzing naar de stad gaat terug tot 1087 in de naam van de toenmalige heer, Rainghotus de Thenremonde (Buyse e.a. 2007, 6). In oorsprong zijn er twee kernen te onderscheiden van waaruit de stad zijn groei zou kennen. Een eerste situeert zich op de rechter Denderoever ter hoogte van de Koornaard, thans Vlasmakkt geheten, met in het zuidwestelijk deel van dit marktplein de Sint-Janskapel (Dhaenens 1961, 3). De tweede kern situeerde zich op de linkeroever van de Dender waar de door de Vis- of Borchgracht omsloten burcht van Dendermonde gelegen was. Ten westen van het burchtareaal situeerde zich het voorhof dat thans de Grote Markt van Dendermonde vormt. Beide kernen waren door een brug over de Dender met elkaar verbonden. De heren van Dendermonde, die ook voogd waren van de Gentse Sint-Baafsabdij, zorgden voor de uitbouw van de pre-stedelijke nederzetting. Zo ontwikkelde Dendermonde zich tot een belangrijk centrum dat in 1233 stadsrechten kreeg van Robrecht van Bethune.

De burcht zelf, waarvan de oprichting zich mogelijk uit de 10de eeuw dateert (Buyse e.a. 2007, 32), bevond zich op een eiland dat in het oosten door de Dender begrensd werd en in het westen en noorden door de Visgracht of de Borchgracht. Archeologische informatie over de burchtzone zelf ontbreekt tot vandaag. Door het archeologisch onderzoek voorafgaand aan de heraanleg van de Grote markt in 2002-2003, kwam wel meer inzicht in de ontstaansgeschiedenis van het voormalige voorhof van de burcht van de heren van Dendermonde. Men stelde vast dat dit voorhof door een gracht was omsloten. De Grote Markt vertoont aan de zuid- en westzijde een gebogen verloop die deze oorspronkelijke omgrachting reflecteert. De gracht sloot ter hoogte van het Vleeshuis aan op de Kerkgracht,

vandaag de Kerkstraat, die vermoedelijk uitmondde in de Visgracht. In het oostelijk deel van dit voorhof werd een deel van een kerkhof aangesneden, evenals de mogelijke resten van de burchtkapel (Buyse e.a. 2007, 11-42). Dendrochronologisch onderzoek op een funderingsbalk van deze kapel gaf een kapdatum van na 1040 aan. Twee van de bewaarde houten lijkkasten uit het bijhorende grafveld werden eveneens onderworpen aan dendrochronologisch onderzoek. Dit toonde aan dat dit kerkhof zeker in gebruik bleef tot 1077. De gracht die de voorburch omsloot bedroeg ongeveer 15 m met een maximale diepte van 2 m. Twee balken van de grachtbeschoeiing werden met 14C-datering gedateerd tussen 1010 en 1170. In de eigenlijke grachtvulling konden drie fasen vastgesteld worden waarbij de laatste heruitgraving in de loop van de 12de eeuw plaats vond. Deze gracht met defensieve functie zou stilaan opgevuld geraken en op het eind van de 13de-begin 14de eeuw werd zij definitief gedempt en men voorzag het zo ontstane marktplein van een natuurstenen verharding. Op dit marktplein werden een aantal publieke gebouwen opgericht zoals het vleeshuis, de lakenhalle en het belfort. Op dezelfde rechter Denderoever ten westen van het burchtareaal liet de heer van Dendermonde in de 11de eeuw een kerk oprichten die aan Onze-Lieve-Vrouw toegewijd was. Door de bevolkingstoename zal in de loop van de 13de eeuw deze kerk vervangen worden door een kerkgebouw in gotische stijl. Tot vandaag vormt ze de kerk van de Onze-Lieve-Vrouwparochie.

Geen enkele historische bron geeft aan wanneer de eerste stadsversterking werd opgericht. Een eerste verwijzing naar de versterking is er in een oorkonde uit de late 12de eeuw (1190). Het gaat om een oorkonde over de toltarieven op de Dender voor het transport van en naar Aalst. Hierin wordt er gesproken over een *portas aquarium*, een waterpoort op de Dender. Wat een bewijs is dat er op dat ogenblik al een stadsversterking aanwezig was, en dit wellicht zowel op linker- als op rechteroever. Het deel ten noorden van de Dender begon ter hoogte van de Vliet, vandaag de Vondelbeek, draaide naar het oosten toe rond de Onze-Lieve-Vrouwekerk om verder oostwaarts aan te sluiten op de Schelde. Een stuk van het westelijk en het noordelijk deel van dit tracé stemt overeen met de huidige Lodewijk Dosfelstraat en de Noordlaan. Op de rechteroever vormde de Torengracht die begon aan de Vliet de oudste stadswal die in het noorden aansloot op de Dender. Deze werd vervolgens uitgebreid met een tweede stadswal, de Vest, waardoor de stad aan de oostzijde over een dubbele omgrachting beschikte. Het tracé van deze meest oostelijke gracht weerspiegelt zich in de huidige Sint-Rochusstraat en de Oude Vest. De parallel verlopende gracht aan de stadszijde is nog grotendeels te volgen in de perceelsstructuur. In de loop van de 13de eeuw wordt de eerste stadsomwalling op de rechteroever uitgebreid. De nieuwe stadswal vertrok eveneens aan de Vliet, maakte een bocht omheen het nieuwe en oude begijnhof en omsloot vervolgens de parochiekerk en een deel van de parochie Sint-Gillis. In 1214-1221 was ter hoogte van de parochiekerk het Sint-Gillishospitaal gevestigd waaraan deze parochie haar naam dankt. Dit hospitaal werd in 1223 omgevormd tot cisterciënzerinnenklooster. Het klooster zou in 1228 verhuizen naar de buiten de stadsmuren gelegen Zwijskekeouter, vanwaar haar naam, abdij van Zwijske. De gewezen kloosterkerk werd de parochiekerk van Sint-Gillis. Het begijnhof dat zich eveneens in het stadsgedeelte op de rechter Denderoever situeert ontstond waarschijnlijk tussen 1260 en 1272. In 1288 namen de meeste begijnen hun intrek in een volledig omweld begijnhof. In dit stadsgedeelte situeerde zich later ook het birgittinessenklooster dat gesticht werd in 1466.

In de tweede helft van de 14de eeuw, toen de stad onder het rechtstreeks bestuur viel van de Vlaamse graaf Lodewijk van Male werden de stadswallen verstevigd en uitgebreid (Buyse e.a. 2007, 17-21). In 1380 bij de inname van de stad door de Gentenaars werden de stadspoorten en de omwalling sterk beschadigd. De heropbouw van de stadsmuren zou verscheidene jaren in beslag nemen. De nieuwe stadsomwalling had bakstenen stadsmuren die op regelmatige afstand voorzien waren van torens en stadspoorten ter hoogte van de invalswegen (Buyse e.a. 2007, 14-15). Deze laatmiddeleeuwse stadsomwalling, zoals ze onder meer te zien is op het stadsplan van Jacob van Deventer uit 1565, blijft tot op heden bewaard in de ruimtelijke structuur van de huidige stad. Op de rechteroever stemt ze overeen met de huidige Begijnhoflaan in het westen, de Zuidlaan in het zuiden en meer naar het oosten toe met de Leopold II-Laan.

In de periode 1577-1578 werd omwille van de evoluties in de toenmalige artillerie door het stadsbestuur beslist om de middeleeuwse stad te moderniseren tot een gebastioneerde versterking (Dhaenens 1961, 10-11). De gravure van Sanderus uit 1641 geeft een goed beeld van de stad in zijn 17de-eeuwse vorm. In 1706, tijdens de Spaanse Successieoorlog werd de stad grotendeels in puin geschoten. Hierop volgde een heropbouw in 1708 naar de principes van maarschalk-architect Vauban. Op het eind van de 18de eeuw liet Jozef II de versterking ontmantelen, maar na het Congres van Wenen werd de stad vanaf 1816 opnieuw versterkt, als onderdeel van de Wellingtonlinie tegen Frankrijk. Tot vandaag zijn aan de zuidwest-, zuid- en oostzijde van de stad relictten bewaard van de bastions met bijhorende waterpartijen. De verdwenen bastions rondom de stad zijn ook nog vrij goed in de huidige percelering te traceren.

Eind jaren '70 en vooral tijdens de jaren '80 en '90 van vorige eeuw werden door de Werkgroep Archeologie en Monumentenzorg van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde, talrijke werkcontroles en kleinschalige archeologische onderzoeken uitgevoerd in de Dendermondse binnenstad (Verlaeck 1999, 42-44). In het begin van deze eeuw volgen enkele middelgrote tot grote archeologische projecten, voorafgaand aan infrastructuur- of bouwprojecten.

Evaluatie van de bewaringstoestand en motivatie voor de afbakening

De stedelijke ruimte bewaart sporen van samenlevingen die daar achtereenvolgens aanwezig waren en deze ruimte aan hun noden hebben aangepast. Ze is met andere woorden het resultaat van een complex levenstraject waarbij de invulling veranderlijk was naargelang de sociaal-economische, maatschappelijke en institutionele context. Meer nog dan bij dorpen hebben stadsplattegronden een cumulatief karakter en verschillende fasen. De meeste steden zijn niet als geheel gepland, maar hebben vaak een oude nederzettingkern die teruggaat op een burcht of abdij, een economische infrastructuur of andere. Soms kunnen deze zelfs refereren naar een oudere, vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid.

Het gebruik van de 19de-eeuwse kadasterkaart (gereduceerd kadaster) als bron voor het onderzoek naar de historische gelaagdheid van een stad wordt gesuggereerd omdat deze een tijdsbeeld geeft van net voor de industrialisering en omdat dit de eerste nauwkeurige versie van het kadaster is met perceelsaanduiding. De oorspronkelijke perceelsindeling van een stad is een relatief stabiel element in de plattegrond, die vaak een prestedelijke oorsprong kent. Ondanks de processen van herverdeling blijven oude bezitsgrenzen en straatpatronen toch lang zichtbaar in het stedelijke landschap. De historische stedelijke kernen zijn immense archeologische sites en

behoren tot de meest uitgebreide en complexe sites ter wereld, zowel in extensie als in stratigrafie. Tegelijkertijd zijn deze sites door permanente verstedelijking en stedelijke ontwikkeling ter plaatse zwaar bedreigd.

Wat betreft de afbakening wordt er traditioneel van uitgegaan dat de aanwezige versterkingen in de eerste plaats louter defensieve structuren waren en als dusdanig infrastructuur met een zware belemmerende invloed op de stadsontwikkeling. Hieruit volgt de constructie om de stadswallen te beschouwen als grenzen aan de stadsgroei en dus als bepaling van stadsfasen. De stadswallen vormen een belangrijk onderdeel van de stedelijke identiteit en zijn als zodanig actieve componenten en bepalend voor de conceptuele stedelijke ruimte vóór de industriële periode en dus ook betekenisvol als afbakening van de complexe archeologische sites die steden zijn.

Omwille van al deze redenen wordt de grens van de archeologisch complexe en waardevolle ruimte vastgelegd op de buitenste afbakening van de stadsgracht rond de wallen en muren. De grachten bieden bovendien goede bewaringscondities voor organisch stedelijk afval. In een aantal gevallen werden de laatmiddeleeuwse muren tussen de 16de en de 18de eeuw vervangen door bastions en Vaubanversterkingen. De vergelijking met oudere stadsplannen laat echter steeds zien dat deze latere omwallingen ook de volledige laatmiddeleeuwse ruimte omvatten.

Het intekenen van de kernen gebeurde vanuit de ruimste perceelsafbakening en rekening houdend met belangrijke fysieke grenzen. Deze afbakening concentreert zich in de eerste plaats op de begrenzingen die zichtbaar zijn op de kaart, zoals stadsmuren, omwalling, stadsgrachten. Ook de open ruimten tussen de bebouwde kern en strategische elementen, zoals de rivieroever, worden opgenomen. Op deze manier zijn we honderd procent zeker dat de afbakening van de historische stedelijke kernen in Vlaanderen dekkend is voor de volledige zone met complex stadsarcheologisch erfgoed (Tys e.a. 2010).

Bibliografie

Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.

BAUWENS-LESENNE M. 1962: *Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in Oost-Vlaanderen : vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen*, Oudheidkundige repertoria II, Brussel.

BEECKMAN D. & GOUDIE-FALCKENBACH E. 2006: Noodonderzoek Grote Markt 19, Dendermonde: een laatmiddeleeuwse beerput en de muur van een "steen" (O.VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 29, 7-8.

BEECKMAN D. & LAMBRECHT G. (eds.) 2007: *De Cop doorgespoeld. Een 16e-eeuwse beerputvulling anders bekeken*, Dendermonde.

BOVYN M. 1976: Ontstaan en ontwikkeling van Dendermonde, Groot-Dendermonde, *Gedenkschriften van de Geschiedkundige kring van het Land van Dendermonde*, reeks IV, deel 2, 166-173.

BUYSE P., MEGANCK L., VANDEWEGHE E. & VERVOORT R. 2007: *De Grote Markt van Dendermonde van boven tot onder bekeken*, Kleine cultuurgidsen, Gent.

DAUWE J. 1985: De militaire gebouwen van de vestingsstad Dendermonde naar de Atlas van Nicolas Jamez (1755), *Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde*, vierde reeks, deel 6, 62-67.

DE POTTER F. & BROECKAERT J. 1889-1893: *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, reeks 4. Arrondissement Dendermonde*, 3 delen, Gent.

DE VLAMINCK A. 1998: *De stad en de heerlijkheid Dendermonde. Geschiedkundige opzoekingen. II. Oorsprong en plaatsbeschrijving van Dendermonde*, 5-102, Staden (heruitgave *Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde*, reeks I, deel 3 & 4, reeks II deel 1 & 3).

GOUDIE FALCKENBACH E., RYSSAERT C., BRION M., CASTEX D., ROUSIC M., COLOMBO A. & KNEUVELS D. 2012: Archeologisch onderzoek in Dendermonde op de site van het voormalige Birginitessenklooster Maria Troon, *Archaeologia Mediaevalis* 35, 142-149.

GOUDIE FALCKENBACH E., RYSSAERT C., CASTEX D., ROZIK M., COLOMBO A., BRION M. & KNEUVELS D. 2012: *Archeologisch onderzoek Dendermonde - site Mariatroon, Brusselsestraat/Zuidlaan*, Antea Archeologie Rapporten 07/2012.

HEYVAERT B. 2012: *Archeologische observaties Oude Vest - Leopold II-laan Dendermonde*, onuitgegeven rapportage vondstmelding.

JANSSENS D. e.a. 2012: *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem aan de Oude Vest 10-18*, Dendermonde, BAAC Vlaanderen Rapport 33.

REYNS N. & BRUGGEMAN J. 2011: *Archeologisch vooronderzoek Dendermonde - Kerkstraat 42*, Rapporten All-Archeo bvba 051, Bornem.

STROOBANTS A. 1981: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (1980) (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 4, 41-42.

STROOBANTS A. 1982: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 5, 52-53.

STROOBANTS A. 1983: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 6, 45-46.

STROOBANTS A. 1984: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 7, 51.

STROOBANTS A. 1986: Archeologisch onderzoek in de Sint-Gilliskerk te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 9, 37.

STROOBANTS A. 1987: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VL.), *Archaeologia Mediaevalis* 10, 60.

- STROOBANTS A. 1988: Archeologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 11, 64-65.
- STROOBANTS A. 1989: Stadsarcheologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 12, 55.
- STROOBANTS A. 1992: Stadsarcheologisch onderzoek te Dendermonde, *Archaeologia Mediaevalis* 15, 55-56.
- STROOBANTS A. 1993: Stadsarcheologisch onderzoek te Dendermonde (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 16, 65-66.
- STROOBANTS A., HANSSENS F., STEYAERT D., LEYBAERT J. & VAN VOSSOLE M. 1980-1981: Archeologisch kroniek, Dendermonde 1979-1980, *Gedenkschriften van de Oudheidkundige kring van het Land van Dendermonde*, 4de reeks, deel 5.
- STROOBANTS A. & PÉE L. 1981: *De abdij van Zwijveke 1223-1981*, Dendermonde.
- TAELMAN E. & URMEL L. 2008: *Archeologisch proefonderzoek Oude Vest Dendermonde*, onuitgegeven rapport.
- TYS D., BUYLE E., VERDURMEN I. & CANTERS F. 2010: *Vectorisering en karakterisering van nederzettingsskermen op basis van het zgn. 'gereduceerd kadaster'*, Skar-Rapport 5, Brussel.
- VAN DOORSELAER A. 1958: *De Merovingische begraafplaats te Sint-Gillis-bij-Dendermonde*, *Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde*, Bijzondere Uitgaven, 17, Dendermonde.
- VAN DOORSELAER A. & OPSTEYN L. 1999: Saksische brandrestengraven op de Zwijvekekouter te Dendermonde, *VOBOV-info* 50, 15-22.
- VERLAECKT K. 1999: Dendermonde archeologisch bekeken: een beknopte historiek, *VOBOV-info* 50, 42.
- VERVOORT R. 2004: Graven onder de markt: archeologisch onderzoek op de Grote Markt te Dendermonde (O.-VI.). Eerste resultaten opgravingscampagne 2002-2003, *Archaeologia Mediaevalis* 27, 102-106.
- VERVOORT R. 2006: Vier jaar archeologisch onderzoek in Dendermonde, *VOBOV-info* 63, 12-28.
- VERVOORT R. 2006: Opgravingen in Dendermonde (Kerkstraat-Sas): site toekomstige stadsbibliotheek (O.-VI.), *Archaeologia Mediaevalis* 29, 121-122.
- VERVOORT R. 2007: Archeologisch onderzoek naar het Birgittinessenklooster, *Cronycke. Mededelingenblad van de Oudheidkundige Kring van Dendermonde* 23, september 2007, 7-10.
- YPERMAN W. 2009: "Au Port" archeologisch onderzoek aan de Noordlaan - Kasteelstraat te Dendermonde, AS- Rapportage 2008 – 28, Mechelen.
- YPERMAN W. 2010: *Archeologisch onderzoek in Huis Van Winckel (Dendermonde - Oost-Vlaanderen)*, AS - Rapportage 2008 - 31.
- http://www.dendermonde.be/file_uploads/11535.pdf (geraadpleegd op 30 juli 2014).
- <http://www.dendermonde.be/product.aspx?id=1550> (geraadpleegd op 30 juli 2014).
- <http://www.dendermonde.be/product.aspx?id=1937> (geraadpleegd op 30 juli 2014).

Is aangeduid als

- **Dendermonde (Dendermonde)** Deze zone omvat de historische stadskern van Dendermonde.

Omvat

- **Brusselsestraat 90 (Dendermonde)** Op deze locatie vonden verschillende opgravingscampagnes plaats.
- **Dijkstraat, Oude Vest (Dendermonde)** Na een archeologisch vooronderzoek vond een archeologische opgraving plaats.
- **Begijnhof (Dendermonde)** In totaal werden tijdens het terreinwerk 170 sporen vastgesteld waarvan 167 bodemsporen archeologisch relevant. Algemeen is voor wat betreft de opgravingszone de sporendichtheid hoog. Er waren hier maar twee spoor categorieën aanwezig, namelijk grafkuilen in functie van menselijke inhumaties en afval-/puinkuilen.
- **Begijnhoflaan 28 (Dendermonde)** Tijdens restauratie- en bouwwerken in het Sint-Alexiusbegijnhof te Dendermonde werd een bakstenen grondwaterput met bijhorende funderingsmassieven aangetroffen.
- **Begijnhoflaan (Dendermonde)** Bij graafwerken werden resten van een gemetseld funderingsmassief van vermoedelijk Bastion VIII aangetroffen.
- **Beurzestraat (Dendermonde)** In functie van de rioleringswerken werden in de Beurzestraat verschillende sonderingen uitgevoerd om data te verzamelen over de ondergrond.
- **Brusselsestraat 83 (Dendermonde)** Een proefputtenonderzoek werd uitgevoerd in kader van geplande graafwerken in de tuinzone van het plangebied (313m²). In totaal werd ca. 12m² onderzocht door middel van proefputten. Dit gebeurde middels drie werkputten. Er zijn geen relevante archeologische sporen, vondsten of lagen aanwezig binnen de maximale uitgravingsdiepte met buffer.
- **Dijkstraat 120 (Dendermonde)** Tijdens afbraakwerkzaamheden op het huisnummer Dijkstraat 120 kon in 1980 de achterbouw van de ernaast gelegen woning nr. 116-118 bouwkundig en archeologisch onderzocht worden.
- **Dijkstraat 65 (Dendermonde)** Naar aanleiding van de geplande bouw van een ééngezinswoning in de Dijkstraat, gesitueerd in

de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Dendermonde moest met een vervolgonderzoek in de vorm van een werfbegeleiding de historiek van de bewoning op twee percelen nagegaan worden.

- **Dijkstraat 76 (Dendermonde)** Een archeologisch onderzoek aan Dijkstraat 76 in 1980 bracht verschillende bewoningslagen aan het licht, variërend van de 14de tot de 17de eeuw, met onder meer vloertegels en een haardplaat.
- **Gentsesteenweg (Dendermonde)** Tijdens rioleringswerken werden de funderingen van deze stadspoort aangetroffen.
- **Gentsesteenweg (Dendermonde)** Bij rioleringswerken in de Kerkstraat ter hoogte van het kruispunt met de Donckstraat werd een houten riolering aangetroffen.
- **Gildenhof (Dendermonde)**
- **Kerkstraat 42 (Dendermonde)** Naar aanleiding van een nieuwbouw op het terrein van Vereniging der Zusters van de H.-Vincentius van Dendermonde vzw vond een proefsleuvenonderzoek en een archeologische opgraving plaats.
- **Kerkstraat 47 (Dendermonde)** De oudste resten van bewoning uit de opgraving dateren uit de late middeleeuwen. De resten dateren uit de 15de eeuw en mogelijk zelfs uit de 14de eeuw. Het gaat meer bepaald om muren. Uit de nieuwe tijd werden ook muurresten, een kelder, een cisterne, een beerput en een gracht opgegraven. Sporen uit de nieuwste tijd omvatten opnieuw muurresten en puinkuilen. De site toont het onafgebroken gebruik van het terrein vanaf de late middeleeuwen.
- **Kerkstraat 68 (Dendermonde)** Bovenaan de stratigrafie bevinden zich pakketten tuinaarde, gevolgd door puinrijke humeuze lagen. De bovenste pakketten zijn te dateren in de 19de eeuw, de oudste dateerbare laag is te situeren in de tweede helft van de 15de tot de eerste helft van de 16de eeuw. Hieronder bevindt zich een middeleeuwse cultuurlaag. In totaal zijn er 49 lagen, 22 grondsporen en 20 muren geregistreerd. Een aantal muren behoort tot de 16de eeuw maar ook 19de eeuwse bebouwing is aangetroffen.
- **Kerkstraat (Dendermonde)** Naar aanleiding van rioleringswerken vond een noodopgraving plaats.
- **Leopoldlaan 12A (Dendermonde)** Bij infrastructuurwerken werden de gewelfde kelders onder bastion V toegankelijk gemaakt. De aangetroffen kelders zijn wellicht in verband te brengen met de kazematten binnen het bastion. De structuren blijven bewaard.
- **Brusselsestraat 90 (Dendermonde)**
- **Leopoldlaan (Dendermonde)** Binnen het plangebied werd een proefput uitgevoerd in twee vlakken. Er werden enkel verstoringen en ophogingslagen aangesneden. De moederbodem werd niet bereikt.
- **Oude Vest (Dendermonde)**
- **Noordlaan (Dendermonde)** De locatie betreft de archeologische vondsten en restanten van de stadsmuren aan de Noordlaan.
- **Oude Vest 150 (Dendermonde)** De historische kelder t.h.v. huisnummer 152 is geregistreerd, deze wordt in situ behouden en gedempt.
- **Oude Vest 10-18 (Dendermonde)** Het archeologisch vooronderzoek aan de Oude Vest 10-18 in Dendermonde, uitgevoerd in 2012, bracht sporen aan het licht die voornamelijk dateren uit de 17de en 18de eeuw.
- **Oude Vest 77 (Dendermonde)** Op basis van het vooronderzoek deelt men het projectgebied in in drie zones met bewoningssporen uit de late middeleeuwen en de 18-19de eeuw, ontginningssporen uit de late middeleeuwen. De centrale zone bevat sporen van de eerste stadsversterking van Dendermonde. Ook sporen van achtererven van de Dijkstraat en de Oude Vest en sporen van ambachtelijke activiteiten zijn hier geregistreerd. De bewoningssporen langs de Oude Vest dateren tot in de 15de - 16de eeuw en mogelijk tot in de 14de eeuw.
- **Heldenplein (Dendermonde)** In de eerste helft van de 13de eeuw kwam een gedeelte van de gemeente Sint-Gillis-Zwijveke binnen de stadsmuren van Dendermonde te liggen. Hierbij besloot men een nieuwe parochiekerk gewijd aan Sint-Egidius of Sint-Gillis in gotische stijl op te richten.
- **Brusselsestraat 67 (Dendermonde)** Bij een controle werd de gracht die de grens vormde tussen de tuin van de pastorie en het gewezen kerkhof teruggevonden.
- **Sint-Jorisgilde (Dendermonde)** Het noodonderzoek aan de Sint-Jorisgilde locatie in Dendermonde in 1992 bracht funderingsresten, twee ronde bakstenen putten en diverse ophogingslagen aan het licht, met sporen daterend van de 12de tot 19de eeuw.
- **Sint-Rochusstraat (Dendermonde)** Op de plaats van de vroegere Sint-Rochuskapel en het braakliggende terrein op de hoek van de Begijnhoflaan met de Sint-Rochusstraat vond een archeologisch onderzoek plaats.
- **Brusselsestraat 23-25 (Dendermonde)** Collectorwerken in de Brusselsestraat 23-25 in 1999 bracht resten van de Torregracht aan het licht.
- **Tragel 32-37 (Dendermonde)** Bij een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem aan de hand van proefsleuven werden restanten aangetroffen van de 19de-eeuwse stadsomwalling.
- **Vlasmarkt 19 (Dendermonde)** De aangesneden resten behoren tot verschillende bouwfasen van het huidige handelspand en zijn oudere voorganger(s) op dit perceel. De voornaamste vaststelling is dat er nog een laatmiddeleeuwse gebouwkern aanwezig is op het perceel. Bij uitbreiding is het waarschijnlijk dat binnen meerdere woningen in deze wijk rond de Vlasmarkt nog middeleeuwse relictten aanwezig zijn. Ondanks de verwoestingen van de Eerste Wereldoorlog en de daaropvolgende heropbouw moet in de historische binnenstad zeker rekening gehouden worden met dit ondergrondse patrimonium bij bouw- en graafactiviteiten binnen bestaande woningen.
- **Vlasmarkt 27-31 (Dendermonde)** Tijdens het onderzoek konden heel wat nieuwe inzichten in de eerste stadsversterking van Dendermonde verkregen worden. Naast sporen van de stadsversterking werden ook nog verschillende andere sporen aangetroffen.

Is gerelateerd aan

- **Grote Markt (Dendermonde)** Tijdens het archeologisch onderzoek in het stadhuis van Dendermonde kon de evolutie van de

site gevolgd worden van de 13de tot en met de 20ste eeuw.

Is deel van

- Dendermonde (Dendermonde)

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140019>

Zwartzusterklooster

Beknopte karakterisering

Typologies kloosters, landhuizen, kapellen (gebouwen en structuren), kloostertuinen

Stijl

Datering 17de eeuw, interbellum

Betrokken personen

- Devreese, Godefroid (Ontwerper)
- Grossé-De Herde, Louis (Ontwerper)
- Horta, Victor (Ontwerper)
- Maes, Antonius (Ontwerper)
- Valcke, Henri (Ontwerper)
- Van Assche, Auguste (Ontwerper)

Beschrijving

Het klooster annex kapel "Huize Nazareth" van de zwarte zusters is gelegen aan de Vlasmarkt tussen de abdijkerk en het winkelcentrum Oude Vismijn. Tot in de 19de eeuw was deze locatie gekend als de Affligemhoek verwijzend naar de refuge van de benedictijnen van Affligem die daar in de 16de-17de eeuw gehuisvest waren. Dezelfde orde vestigde zich in 1837, na de verdrijving uit hun Affligemse abdij tijdens de Franse Revolutie, in het leegstaande klooster annex kerk van de kapucijnen. De voormalige kapucijnenkerk werd in 1901-02 vervangen door een nieuwe in neogotische stijl naar ontwerp van de Gentse architect August Van Assche. Tegen de zuidgevel van de kerk is het klooster aangebouwd en aanvankelijk hadden de zusters ook een rechtstreekse toegang tot de kerk. De kloostergebouwen met kapel bieden nu onderdak aan de congregatie alsook aan de Dendermondse speelpleinwerking en het documentatiecentrum van de Dendermondse afdeling van de Vereniging voor Familiekunde.

Voor de hoofdingang van het klooster staat sinds 1893 het beeld van de Dendermondse dichter Prudens Van Duyse naar ontwerp van Godfried Devreese en Victor Horta, wiens geboortehuis op de tegenoverliggende hoek van de Vlasmarkt gelegen is.

Historiek

Het klooster van de zwartzusters werd waarschijnlijk in 1491 vanuit Pamele bij Oudenaarde gesticht en was aanvankelijk gevestigd in de nabijheid van de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Rond 1470 hadden Oudenaardse cellezusters zich omgevormd tot echte kloosterlingen en de regel van Augustinus aangenomen. De zwartzusters hadden voor de verzorging van de pestlieders aanvankelijk geen eigen ziekenhuis maar gingen hen aan huis of in speciale gebouwen bezoeken. De pest die geregeld in epidemieën de kop opstak, verdween pas rond het begin van de 18de eeuw. Na het verdwijnen van de pest doken nieuwe besmettelijke ziekten met vaak dodelijke afloop op zoals tuberculose, griep, pokken, tyfus en dysenterie.

In 1493-94 kochten de zusters te Dendermonde een pand in de later naar hen genoemde Zwarte Zustersstraat, toen bekend als de Kromme Elleboog. Dit werd in de volgende jaren als klooster uitgebouwd. In 1545-54 werd voor de verzorging van de pestlieders in hun tuin een speciaal ziekenhuis opgericht dat in 1702 vergroot werd. Na de verwoesting in 1706 door een bombardement van de stad door

Engelse en Hollandse troepen werd de heropbouw bekroond met de inwijding van een nieuwe kerk in 1733.

Ook de zwartzusters werden onder het Franse regime uit hun klooster verdreven. De kloostergoederen werden aangeslagen en openbaar verkocht, behalve twee huizen die de zwartzusters nadien in huur namen en in 1809 aankochten. In 1814 kregen zij de toelating terug hun oorspronkelijke kledij te dragen. In 1828 kochten ze op de Koornaard (nu Vlasmarkt) het zogenaamde "Gouvernement" aan.

Het voormalige "Gouvernement" dat de zwarte zusters in 1828 betrokken, bestond in feite uit twee herenhuizen met achteraan een ruime tuin met vijver en vormde het centrale gedeelte van het vroegere Prinsenhof. Ten noorden werd het klooster begrensd door de gebouwen van het kapucijnenklooster, later de Sint-Petrus- en Paulusabdij, ten zuiden door de "Gendarmerie" ondergebracht in het gewezen Landhuis.

Van dit historisch Prinsenhof wordt aangenomen dat het ooit een van de verblijfplaatsen is geweest van de heren van Dendermonde. In ieder geval had de locatie reeds een lange geschiedenis achter de rug vooraleer de zwartzusters er zich kwamen vestigen. In de 13de eeuw was het gekend als het Lombaardenhof, naar de Italiaanse geldwisselaars die er resideerden. Vanaf het einde van de 14de eeuw was in het centrale gedeelte van het voormalige Prinsenhof de ambtswoning van de hoogbaljuws van Stad en Land van Dendermonde gevestigd. Sinds de 17de eeuw behoorde het toe aan de militaire gouverneurs van Dendermonde, waarnaar de naam "Gouvernement" verwees. De noordelijke vleugel was in het laatste kwart van de 16de eeuw in het bezit van de hoogbaljuw van Dendermonde. Hij verkocht het later aan de plaatselijke bevelhebber, de Idiaquez, die het op zijn beurt schonk aan de paters kapucijnen die het later tot een klooster verbouwden.

In de zuidelijke vleugel van het Prinsenhof was in de 16de–17de eeuw de refuge van de benedictijnen van Affligem ondergebracht. In 1664 werd één van de refugehuizen verkocht aan het Land van Dendermonde en werd het omgevormd tot Landhuis voor het Hoofdschepencollege waarbij later nog delen van de oorspronkelijke refuge ingelijfd werden. Van 1811 tot 1880 was in een gedeelte van het voormalige Landhuis de Gendarmerie gevestigd die later grotendeels zou afgebroken worden. Hieraan paalde de tuin van de zwarte zusters. In het gedeelte van het Landhuis aan de Koornaard eigendom van privépersonen, werd vanaf 1881 tot 1914 de Katholieke Bewaarschool onder leiding van de zusters van Sint-Vincentius a Paulo ingericht tot dat het gebouw tijdens de Eerste Wereldoorlog deels uitbrandde.

In 1838 vingen de verbouwingen aan van het voormalige "Gouvernement" die tot in het begin van de 20ste eeuw duurden. Zo bestond het klooster aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog op de gelijkvloerse verdieping uit enkele grote ontvangstkamers, een kapel, twee refters en andere dienstruimten, en op de verdiepingen uit gastenkamers en de slaapcellen van de zusters.

In de jaren 1880 kochten de zusters de aanpalende gronden van de gewezen Gendarmerie, richtten een nieuwe kapel in en realiseerden een nieuwe vleugel in de tuin. In 1914 werd het klooster net zoals de abdij grondig verwoest. Na de verwerving van nog enkele aanpalende eigendommen in 1919-20 beslisten de zusters de overblijvende muren te slopen en een nieuw klooster met kapel op te richten en het kloostercomplex uit te breiden met een restant van het gewezen Landhuis waar tot 1914 de Katholieke Bewaarschool in gevestigd was en dat in kern mogelijk tot de 17de eeuw opklimt. De plannen werden getekend door de Gentse architect Henri Valcke in 1920. De Brusselse aannemer Frédor De Bock zorgde voor de uitvoering van de bouwwerken. In de lente van 1921 startten de werken die in 1923 voltooid waren. De kapel werd op 9 augustus 1923 door de Gentse bisschop Seghers ingewijd. Het kapelinterieur werd geschilderd door het atelier A. Bressers - Blanchaert en de glasramen werden vervaardigd door Louis Grossé uit Brugge. Architect Henri Valcke nam tevens een deel van de ontwerpen van het kerkmobilair voor zijn rekening.

Bij de honderdste verjaardag van de vestiging van het klooster op de Vlasmarkt in 1928, werd een neogotisch altaar geleverd door C. Van de Cappelle (Anderlecht). In 1936 werd de kapel in neogotische stijl opnieuw geschilderd door de Dendermondse firma De Buck onder leiding van de Leuvense professor Lemaire. Het gedachtegoed van het Tweede Vaticaans Concilie had echter grote gevolgen voor het kapelinterieur. Een gedeelte van het kerkmobilair werd verwijderd en in 1965 werd een scheidingswand tussen schip en koor gemetst onder leiding van Dom Antonius Maes van de benedictijnenabdij en het hoogkoor als sacristie gebruikt. Tevens werden de muurschilderingen onder een egaal witte laag bedekt waardoor het schip tot een sobere ingetogen bezinningsruimte werd omgevormd.

In 1982-83 werd een garage opgericht met uitgang langs de Oude Vest. Een nieuwe poort werd toen gerealiseerd met het witstenen wapen van Huize Nazareth.

Beschrijving

Kapel

De nieuwe kapel in neogotische stijl, onderdeel van het totaalontwerp van architect Henri Valcke en in 1923 ingewijd, werd opgetrokken op de binnenkoer van het klooster waardoor deze in twee werd opgedeeld. De kapel, haaks op de straatvleugel gebouwd, is bijgevolg van op de openbare weg niet zichtbaar.

Sobere eenbeukige georiënteerde bakstenen kapel van zes traveeën onder een leien zadeldak met dakkapellen. Aan weerszij door jongere bijgebouwen ingebouwd smaller en lager koor van twee traveeën met driezijdige sluiting. Het zadeldak wordt ten westen gemarkeerd door een zeshoekig opengewerkt klokrentje met kruis, door een schouw en ten oosten door een sierkruis op de koornok. Doordat de kapel ingebouwd is tussen de westelijke en oostelijke kloostergang zijn enkel de zijgevels zichtbaar.

Zijgevels en hoogkoor geopend met spitsboogvensters tussen versneden steunberen met figuratief glas in lood in neogotisch maaswerk. Tegen de noordelijke langsgewel bevindt zich naast de ingang een met een leien spits afgedekte piramidale traptoren met trap naar het doksaal. De bidruimte is toegankelijk via een travee breed portaal onder een gedrukt kruisribgewelf met korfboogvormige deur met bovenlicht in maaswerk gevat in een natuurstenen, geblokte omlijsting voorzien van groen gekleurd glas in lood. Via twee

steekboogvormige beglaasde deuren aan weerszij van het portaal zijn ook de binnenkoeren te bereiken. In de twee muurnissen in het portaal bevinden zich links een neogotisch beeld van de Heilige Elisabeth van Hongarije, patrones van de ziekenverplegers en rechts het gepolychromeerde 18de-eeuwse terracottabeeld van de Heilige Augustinus, afkomstig uit een muurnis boven de ingang van het klooster te Oudenaarde. Boven het portaal bevindt zich het doksaal met balustrade van imitatie natuursteen.

Interieur

De kapel wordt overkluisd door bakstenen kruisribgewelven met natuurstenen ribben op consoles. In 1965 werd het hoogkoor onder leiding van Dom Antonius Maes afgescheiden door een scheidingswand van het schip werd de al door professor Lemaire herschilderde neogotische polychromie, oorspronkelijk van het atelier Bressers-Blanchaert, overschilderd. De oorspronkelijke neogotische aankleding ontworpen door architect Henri Valcke werd doorheen de jaren gewijzigd, zo verdween onder meer de wandafwerking met een hoge geschilderde lambrisering en imitatie-omlijsting rond de vensters. Het neogotische altaar, de preekstoel, de biechtstoel en de communiebank verdwenen eveneens. De parketvloer in visgraatverband bleef behouden, maar de stenen middenstrook werd intussen ook door parket vervangen. Achter de nieuwe scheidingswand bleef het voormalige hoogkoor behouden. De ribben en consoles van het gewelf zijn nog van polychromie voorzien. Ook de geschilderde deuromlijsting, evenals het houtwerk met neogotisch smeedwerk, bleef behouden. De biechtstoel in Slavonische eik geleverd door de firma Billaux-Grossé bevindt zich nu in het afgesloten koor. In totaal leverde het atelier van Louis Grossé uit Brugge achttien neogotische figuratieve glasramen. De tien glasramen in het schip stellen elk een heilige in een gotische nis voor geflankeerd door twee engelen, onderaan voorzien van wapenschilden met symbolen, en in het bovenlicht van een spreuk: noordzijde van links naar rechts Heilige Anna (engel met schild/druivenrank), Heilige Apollonia (palmtak/tang/lelie), Heilige Augustinus (doorboord hart/mysterie van de Heilige Drievuldigheid), Heilige Jozef (gereedschap /lelie), Heilig Hart van Jezus (Paaslam/Pelikaan); zuidzijde van links naar rechts Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt Ontvangen (Boom van Jesse/Levensbron), Heilige Adrianus (kroon/palmtakken) (patroon van Moeder-Overste Adriana Geeraarts), Heilige Monica (wierookvat/distelbloem), Mater Dolorosa (doorboord hart/7 zwaarden/doorneenkroon), Heilige Joachim (gekroonde lelie en monogram M/huis of tempel). De glasramen in het hoogkoor vertonen aan weerszij de voorstelling van twee maal twee musicerende engelen met centraal in een cirkelvormig venster met vierpas Christus als de Goede Herder.

Mobilair

Het nieuwe altaar werd een witte monoliet met een incrustatie in de vorm van een duif en erboven een gestileerde gekruisigde Christus, beide van zuster Kristien, Francine Ballet.

Van het overige kerkmobilair zijn de fraaie neogotische ijzeren radiatorafsluitingen van de oorspronkelijke aankleding, gerealiseerd door Isidore Blanckaert uit Gentbrugge volgens ontwerp van architect H. Valcke en de in 1941 toegevoegde bidbanken vermeldenswaardig.

Tevens te vermelden zijn links tegen de sluitmuur van het koor een begin 18de-eeuws gepolychromeerd Madonnabeeld uit Oudenaarde en rechts een modern tabernakel met knoppen van bergkristal en op de ivoren deuren de voorstelling van het hart van Augustinus.

Klooster

Het nieuwe kloostercomplex vertoont een vierkant grondplan van vier vleugels rond een binnenkoer die gedeeld werd door de kapel die haaks op de straatvleugel staat. Ten zuidoosten werd een uitbouw voorzien die het geïncorporeerde voormalige landhuis verbindt met de nieuwbouw. Achter het klooster ligt een aangelegde kloostertuin die ten zuidoosten begrensd wordt door een hoge muur en ten noordwesten door de aanpalende Sint-Pieters- en Paulusabdij.

Voor het ontwerp heeft de architect zich laten beïnvloeden door de oorspronkelijke gebouwen. Hij behield het volume, de ritmering van de straatvleugels, het materiaalgebruik en de vormgeving van de koergevels met markerende hoger oplopende trapgevels. Het complex in neotraditionele stijl valt op door zijn evenwichtige en geritmeerde opbouw. Het werd opgetrokken in baksteen op een hoge plint van hardsteen met verwerking van kunststeen voor kruiskozijnen, omlijstingen, kordons, hoekkettingen en decoratieve elementen. De drie gelijkaardige langsvleugels van telkens drie bouwlagen, aan de Vlasmakkt door leien daken afgedekt, en achtereenvolgens haaks ten opzichte van elkaar georiënteerd, beslaan respectievelijk elf en vijf traveeën onder een leien schild- en mansardedak en zes traveeën onder een half schilddak. De gevels worden verticaal geleed door lisenen met hoekkettingen, getrapte dakkapellen en horizontaal door doorlopende waterlijsten en rechthoekige vensterpartijen. De begane grond wordt benadrukt door repetitief gebruik van gedrukte korfboogvormige hoge vensters met blind boogveld, de bovenverdieping door rechthoekige twee- en driedelige kruiskozijnen onder pseudo-ontlastingsbogen.

De hoofdgevel aan de straat is centraal gemarkeerd door een hoger oplopende poorttravee met trapgevel en wordt ten noorden begrensd door een smallere venstertravee eindigend in een trapgeveltje en ten zuiden door een massieve vierkante hoektoren van vier geledingen onder een opengewerkte peerspits met omlopende bogenfries.

Middenrisaliet uitlopend in een trapgevel en met centrale ingang die toegang tot het klooster verschaft. De houten korfboogvormige vleugelpoort is gevat in een dito omlijsting met druiplijst en een bovenlicht met rondboogtraceerwerk. Daarboven in een nis staat een beeld van de Heilige Augustinus. In de met speklagen geritmeerde en met overhoekse topstukken versierde topgevel bevindt zich een datumsteen '1920'.

De vleugel ten zuidoosten vormt de verbinding met het herbouwde restant, zie metselwerk, van het gewezen Landhuis waarvan de zijgevel boven het aanpalende winkelcentrum uitsteekt. In de straatgevel van deze vleugel bevinden zich twee toegangen waarvan één in de smallere rechter hoektravee en de bredere korfboogvormige poort in de derde travee met houten poort. Deze poort geeft zowel toegang tot de tuin als tot het overgebleven gedeelte van het vroegere Landhuis.

Haaks op de hoofdvlleugel staan de noord- en zuidvleugel met ertussen de kloosterkapel die de binnenkoer over de gehele lengte in twee verdeelt. De lagere vleugel met erkeruitbouw bestemd als wintertuin, ten oosten van de kapel, vormt de verbinding tussen de

noord- en zuidvleugel. De gevels aan de binnenkoeren en de tuin vertonen dezelfde strakke ritmering en gevelopbouw maar werden minder rijkelijk uitgewerkt dan deze aan de straatkant. Ze werden opgetrokken in donkerrode baksteen op een lage hardstenen plint, geled door lisenen en hoeklisenen en afgelijnd door een overstekende houten kroonlijst op klossen. Waterlijsten, sluit- en aanzetstenen werden in imitatiehardsteen uitgevoerd. Korfboogvormige vensters met roede-verdeling gevat in een getrapte omlijsting. De gespiegelde smallere tuingevels van de noord- en zuidvleugels vertonen een uitspringende hoektravee van vier geledingen, hoger oplopend in een trapgeveltje met overhoeks topstuk.

Interieur

De vleugels werden opgebouwd volgens een klassiek principe waarbij de circulatiegangen van de oost- en westvleugel aan de binnenkoer palen. In de zuid- en noordvleugel geven respectievelijk de refters en de privékamers op het binnenplein uit.

In de westvleugel, de hoofdvleugel aan de Vlasmarkt, werden semipublieke functies ondergebracht. Ten noorden van de hoofdingang werd een ontvangstzaal, een conferentiezaal en een grote spreekplaats ingericht, ten zuiden het bureau van de portierster, de verbandkamer, het bureau van de overste, de Kapittelkamer en nog een spreekplaats op de uiterste rechtse hoek langs de voorgevel. De centrale inkom verleent tevens toegang tot de in de as gelegen kloosterkapel.

De noordvleugel, op de plaats van de afgebrande 19de-eeuwse kapel, werd voorbehouden aan een spreekplaats, het novicenverblijf, een naaikamer en de bibliotheek. De zuidvleugel omvat in het gedeelte links van de centrale gang het verblijf van de zusters, door een gang gescheiden van de grote en de kleine refter. Aan de rechterzijde van de middengang liggen het voormalig verblijf van de knecht, het schotelhuis en in de verbindingsvleugel de ruime keuken.

De privévertrekken bevinden zich op de bovenverdieping die grotendeels volgens hetzelfde patroon met rondlopende gang werd uitgebouwd; toegankelijk via sobere houten bordestrappen met fraai gesculpteerde trappaal. Aan de straatzijde liggen twee grote logeerkamers, een kleine kapel en drie slaapkamers. Aan weerszij van de binnenkoeren zijn er nog tien slaapkamers, een strijkkamer en enkele bergkamers. Op de tweede en derde verdieping zijn er meerdere slaapkamers, enkele bergkamers en zolders. Op de bovenverdieping treft men naar verluidt ook het gepolychromeerde Onze-Lieve-Vrouw van Lourdesbeeld aan dat gespaard bleef bij de grote brand in 1914. Volgens de overlevering dateert het uit 1894 en was het opgericht als dank voor de wonderbare genezing van zuster Alphonsine te Lourdes.

Het kloosterinterieur was voorheen voorzien van neogotische schilderijen in combinatie met onbewerkte bakstenen gewelven op natuurstenen ribben en dito zuilen en arcades. De neogotische wandafwerking werd intussen overschilderd, maar het levendig kleurgebruik van de andere materialen bleef behouden evenals een groot gedeelte van de aankleding zoals onder meer het schrijnwerk, sobere cementtegels in de gangen, bakstenen schouwen in neogotische of houten in neo-Vlaamserenaissance-stijl.

Tuin

In de as van de kapel was in de tuin een bomenrij aangeplant die vroeger naar een grot van Onze-Lieve-Vrouw leidde met ten zuiden een plaasteren beeld van Heilige Augustinus. Deze grot werd bij de bouw van de garage in de jaren 1980 afgebroken. In de zuidoostelijke muur treft men wel nog een gepolychromeerd retabel in neogotische stijl met taferelen uit het leven van Christus aan, naar verluidt afkomstig van het klooster van Pamele.

De zuidoostelijke vleugel met het herbouwde restant van het gewezen Landhuis biedt nu onderdak aan de Vlaamse Dienst voor Speelpleinen en de Dendermondse afdeling van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (VVF). Door de brand tijdens de Eerste Wereldoorlog diende het gebouw heropgebouwd te worden. Toch bleven nog enkele gewelfde ruimtes en hoge kamers met massieve moerbalken met geprofileerde balksleutels bewaard. Het ten noorden ingebouwde bakstenen complex in classicistische stijl, van drie bouwlagen heeft twee blinde buitengevels onder een half schilddak. Enkel de zuidelijke gevel van zes traveeën met houten kroonlijst op klossen doorbroken door een laadluik, heeft rechthoekige vensters met vernieuwd schrijnwerk op arduinen lekdrempels. De onderste bouwlaag bewaart nog haar oorspronkelijke bakstenen parement in kruisverband en vijf vrij hoge vensters waarvan twee mogelijk bij de nieuwbouwwerken elk tot een deur werden verbouwd. Ze vertonen een omlijsting van kwarthol geprofileerde negblokken en een ontlastingsboog met rollaag en platte laag. Tegen een deuropening in de vijfde travee werd er in het laatste kwart van de 18de eeuw een kleine portiek aangebracht. Rondboogpoort met een kwarthol geprofileerde dagkant en een geriemde omlijsting met cirkelmotief in de zwikken, gevat tussen twee geblokte pilasters met gecanneleerd hoofdstel. Onder het driehoekige geprofileerde fronton verwijst een laurierslinger naar de classicistische stijl van het einde van de 18de eeuw. Rechtover deze portiek staat een verwaarloosd tuinpaviljoentje waarvan de naar de portiek gekeerde witstenen gevel op identieke manier werd uitgewerkt.

- Stadsarchief Dendermonde, Bouwplannen, 1920/44 (volume 2/44).
- Vlaamse Overheid, Ruimte& Erfgoed, Afdeling Oost-Vlaanderen, Onroerend erfgoed, archief.
- PEE L. & STROOBANTS A., *500 Jaar Zwarte Zusters te Dendermonde 1491-1991*, tentoonstellingscatalogus, Dendermonde, 1991.
- STROOBANTS A., *Het Zwartzusterklooster*, in *Stadskrant Dendermonde*, nummer 15, 1991.
- STROOBANTS A., *De Zwarte Zusters en de besmettelijke ziekten*, in *Stadskrant Dendermonde*, nummer 17, 1991.

Waarden

Is aangeduid als

- **Vlasmarkt 27-29 (Dendermonde)** In 1914 werd het klooster vernield. De plannen voor een nieuw klooster werden getekend door

de Gentse architect Henri Valcke in 1920. De nieuwe kapel in neogotische stijl, onderdeel van het totaalontwerp en in 1923 ingewijd, werd opgetrokken op de binnenkoer van het klooster waardoor deze in twee werd opgedeeld. Het nieuwe kloostercomplex vertoont een vierkant grondplan van vier vleugels rond een binnenkoer die gedeeld werd door de kapel. Voor het ontwerp heeft de architect zich laten beïnvloeden door de oorspronkelijke gebouwen. Het complex in neotraditionele stijl valt op door zijn evenwichtige en geritmeerde opbouw.

- **Vlasmarkt 27-29 (Dendermonde)** Zwartzusterklooster, met inbegrip van de kloostergebouwen, kapel, deel van voormalig landhuis, tuin met onder meer retabel en tuinpaviljoen. Het klooster annex kapel "Huize Nazareth" van de zwarte zusters is gelegen aan de Vlasmarkt tussen de abdijkerk en het winkelcentrum Oude Vismijn.
- **Vlasmarkt 27-31 (Dendermonde)** De bescherming van het zwartzusterklooster als monument omvat de kloostergebouwen, kapel, deel van het voormalig landhuis, de kloostertuin met tuinpaviljoen en retabel.

Omvat

- **Vlasmarkt 27-31 (Dendermonde)** Tijdens het onderzoek konden heel wat nieuwe inzichten in de eerste stadsversterking van Dendermonde verkregen worden. Naast sporen van de stadsversterking werden ook nog verschillende andere sporen aangetroffen.

Is deel van

- **Dendermonde (Dendermonde)**

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/48940>

Gebied geen archeologie, gewestelijk: Gebied 11378

gebied geen archeologie, gewestelijk

Beknopte karakterisering

Beschrijving

Deze vaststelling betreft een gebied waarvan op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten onderbouwd kon worden dat het met hoge waarschijnlijkheid geen archeologische waarde heeft.

Is de aanduiding van

- **Vlasmarkt 27-31 (Dendermonde)** Tijdens het onderzoek konden heel wat nieuwe inzichten in de eerste stadsversterking van Dendermonde verkregen worden. Naast sporen van de stadsversterking werden ook nog verschillende andere sporen aangetroffen.

Meer info

- <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/178923>

Beschermingsbesluiten

- [Kaart gebieden waar geen archeologie te verwachten valt - https://id.erfgoed.net/besluiten/15507](https://id.erfgoed.net/besluiten/15507)
Schrappingsbesluiten Vaststellingsbesluiten